Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Medizinische Sammelhandschrift - Cod. U. H. 5

[Ingolstadt], [1476]

Bartholomaeus de montagna, de modo componendi medicinas

urn:nbn:de:bsz:31-231602

Visual Library

Incipit alius tractatus de dosis di arte medicinas secundum magistrum Bartholomeum de Montagnana

Primo sunt canones et regule
7. de medicinis compositis conscriptas
Canon primus oportet compositorem
corporis cognoscere et tres complexiones
qz ut est dicte in complexione compo
sita est unitas i. solucione continui
Secundus canon est i. cognoscere complexionem
esse ut sanum est ut quam malam ut
inmalam Tercius canon est cognoscere
membrum an sit ita ut scilicet sicut ut humidum
Quartus canon est cognoscere mor
bum an sit proprius ut alius Quintus
canon cum morbus noticia an
manifesta ut ommitte ut utrum
Sextus canon ut medicus sit amp
le compte curitudinis dispositionis
Sicut tres regule tenentes sunt
ex parte corporis curantis Prima
regula oportet medicum volentem medi
cari complexionem corporis ut parte cognoscere
an sit ita ut scilicet ut humidum ut sic
Secunda regula oportet cognoscere iuvamenta
et operacionis particulares corporis pa
cientis Tercia regula oportet cognoscere
modum substancie membrorum an sit sub
rara ut densa an forte ut
debile tercie Sicut nove
regule supra ex parte medicinarum simplicium
Prima una est noticia simplicium
medicinarum graduum qui sunt iiijor
scilicet primus secundus tercius quartus Secunda
regula una est noticia secundarum vir
tutum et medicinarum ut si medicina
mollificat lubricat ut insti
dat Tercia regula una est noticia
terciarum virtutum medicinarum sive medici
nalium que est operacionis in parte ut
qz alique medicina calefacit renes
alique caput alique cerebrum Quar
ta regula oportet scire et cognoscere specificam
speciem virtutis medicine simplicis que
est speciebus electa Quinta regula
inire et cognoscere dosim medicinarum
Sexta regula cognoscere oportet medicum
modum substancie an sit substancia solida

ut liquida Septima regula oportet
cognoscere tempus colligendi quia ra
dices non sunt colligende in princi
pio ortus foliorum et principio a me
dio septembris usque ad initium no
vembris Et flores sunt colligendi
nisi a medio maij usque ad primum
Julij Et de fructibus secundum diversitatem
herbarum Octava regula oportet cognoscere
claritatem et medicinarum Nona
regula oportet cognoscere saporem medicinarum
quia fallit plus indicium supra
colorem quam saporem aliquam eius uti
est in folijs aliquam in floribus
aliquam in palmitibus aliquam in
radicibus Sicut decem
alie regule supra ex parte medicinarum
ingredientium compositum Prima oportet
medicina ingrediens antidotarium
aut est nota aut non Secunda re
gula est velocis operacionis ut tarde
ut mediocris Tercia regula aut
ingreditur racione intentorum iuva
mentorum aut racione unius prius
Quarta regula an medicina ingrediens habeat
iuvamentum cum nocumento ut sine
nocumento Quinta regula utrum medicina
ingrediens sit iuvativa racione
sui per se aut non racione sui sed
racione aliarum secum quas mixtarum
Sexta regula utrum medicina solum in
greditur racione sui iuvamenti non
sit aut cum iuvamento et corrigit
aliquarum medicinarum secum mixtarum
Septima regula utrum medicina ingre
diens est consolidanda aut consolidat
medicina consolidat in gradu aut
consolidatur ab ea Octava regula utrum
medicina ingrediens antiqua ingre
diat sit consolidanda ut non cum
medicina aliqua parte bene corrigit
absque alia ab ea Nona regula
utrum medicina ingrediens sit substancie
rare densi mediocris ut calidis
Ex predictis sicut conclusiones sunt
est quod minor debet esse dosis medicine
ingredientis compositum que est ele
vata in gradu quam medicine que

no e ſt eleuata in gradu ṗnſit
ſpicanardi camomille ſi adiunget
minor enī dz eſſe doſis ſpicanard
q̄ camomille que e ea et ſimi
in pmo et in ſcda maſione
Sa gnluſio maior dz eſſe doſis
mene habtis reſpectu ad longiquas
ptes q̄ hntis reſpectu ad ꝓpinquas
ptes ut agarici hnt educe fla
ex toto corpe maior hz reſpectu
eius e ad ſtomachu Et hmodactili
maior hnt reſpectu ad iuncturas
quas in ꝯpoe ipſius maior dz
eſſe doſis hmodactiloꝝ q̄ agarici
ad educendu fla ex uētre Sa
gnluſio minor dz eſſe doſis ſcāoe
q̄ reubarbari et in tanta minori qua
tu excedit in gradu Qrta gō
maior dz eſſe doſis meciay in
gredientiu ꝯpoe ꝯtrariarū iuuamētorum
et tarde opantis Quīta gō
doſis mene que hz plurā iu
uamīta dz eſſe maior q̄ mene
hntis vnū iuuamētū io quia
rāō ecāb mena induat nocumēta
q̄ rā nocumēta aliqd illa nocumēta
corrigitur p pluralitatē iuuamētorum
que hnt mene addat ī ꝯpoe
vt ꝯſt tiriaca cū carno viperi po
in pauca doſi que e uene in
ideo hz pauca cor hz ꝓ rectifica
ta p alias menas ingredie
tes que ſūt ꝯtrarioꝝ iuuamētorum
antecedentia ſua caro viperi pſiciet
opacionem alie mene ꝑſicerent
et ſecerint poſterior opacionem
Sexta gnluſio doſis mene
rad debet eſſe ampliar q̄ mene
ſube denſe Septa gō doſis
menay ingredientiu hntiu
vnu iuuamētu et ꝑſe debet
eſſe maior doſis q̄ menay
no opantiu ſolu ꝑſe ſed vna
cu alijs vnde ille mene ſolu
opant ꝑſe que no indiget
ꝯſolatione et no ꝑſe q̄ indiget
ꝯſolatione Octa vera ſd gnluſio

menay ingredientiu ꝯpoſicionem
ſuoy iuuamētoꝝ que ꝑſe educunt
et in hoc rone ꝯſolandi alias
menas aor debet eſſe doſis
q̄ menay ingredientiu rone
unius tm ut abſincth doſ ʒ i
ſuit Si in ꝯpoitū tu alio tnt
roe ſui iuuamīti et ꝯſolato
dini eſſe ʒ ij Nona gnluſio
menay ingredientiu ꝯpoſicioꝝ
rone ꝯſolatois doſis dz eſſe aor
q̄ menay q ꝯſolant Dena
gnluſio menay ingredientiu
ꝯpoſicionē rone ꝯſolati doſis
aliqn debet eſſe aor aliqn hoc
aliqn equal mene ꝯſolate
Sed dicas utrum mene ponde
in electuarijs ſic ſūt opiata et
digenda ſit magis ſoli ꝓgde
q̄ in laxatiuis ſit q ſic
ꝓ laxatiua no hnt penetrac̄
ꝑ intra ſic alterantia ut ꝑ nico
tolau Sc̄o Si dicas quare
in mena aliqn ponit̄ due
mene ꝑ baſi aliqn tres et
aliqn ſolu vna Exm ut in
bndicta ponit̄ turbit ad eua
cuandu fla a renibus et iūcturis
et ad ipm fortiſicand ponit̄ h
modactili et ꝓ ea tarde opant̄
apponit̄ ſcamonea Exm ſcdm ut
in paraliſi queit̄ menay ꝯpo
ſita et neruoꝝ ꝯfortatiua ideo ſit
miſcet̄ caſtoreu et piretru
Aliqn ponit̄ in vna baſi duas
menas ꝯtrarias a ꝑte dueſ
inducis ꝓ na ꝑpetua diuidit
vnicuiqꝫ inducio nali ſuu
diſꝑnes ꝯmoue et iuuat ad
hoc attractiua et   nibri
Aliqn miſtenit cu baſi menas
eius operaciones iuuatiuas que ſūt
ſilis opacois cu mena ut in
tyriaca miſta genera et tra
ſigillata que valet ꝯt vene
ſic et caro tyri Cuiꝫ ena

80 v

iuuat basis p alia medicina que
sibi ppat magis ut sibi obediat
ut cum turbit mistio ʒʒ ellis
mistionis resistencia ut in tyriaca ponit bdellium super
venenosis tarinis tyri Et quia
aloe e excoriatiua in sua mora
mistionis bdellium et quia
nocet stomacho mistio sandalos al
et rubeum mastice et bdellium quia
nocet exoriativo mistionis
Sed dicendum quo inuenit basis
medicine aliquis dicit quod basis medicinarum inuenit in aureo medicinarum
quas posuit auicenna facit
enim aureola e oppilatiois et quibus medicinarum ut tali fiat
Pro aureola e expectatum diuersarum
fin quod quedam respirant stomachum epar et
aureola e medicinarum opilativa
Et aureola ordinata simplicis
valens ad ide et contra
aureolas quedam sunt maior quedam
bonis melius in confortatione
ut stomachus aliquid e bonum ut mastix aliquid magis bonum ut
Cynamomum aliquid valde bonum
ut nucea aliquid maxime bonum
ut absinthium Et aureum igitur
accipe medicinas que sunt pau
cas intrinsech cum potest
et nociua si qua sunt corrige
Aut si epar sit calefactum et
opilatum melior e simplex medicina
sine mistione et opilatiue et medicina
respiciens epar Si aut non
habes medicinam complectentem illa
tria sed duo tamen ut aqua endiuie respicit epar et infrigidat
epar addatur tunc semine feniculi
quod deopilat et quod calefacit ali
quantulum apponatur eo magis Et
si rapio medicina sanctitatis unum
tamen sicut lactuca tamen infrigidat
ideo misces ei sandali et semen

et sic ista tria ponit pro basi
quod lactuca non deopilat nec respicit quod ideo Sed aut ut
generis est fiend ad summum dicitur
2 Dicit quod ipsum diuersas in toto
diuersitate generat natura aliquem generis ipsam mixtam ut ipsa medicina
mutet operationes ut sunt comitantur
ad summum generatum mutat speciem
et operationem Tam aut ipsum grosso modo sit generis laxat
confortatiuum generatum et puluisatum
sit duriorem Tu vero volunt
ut mutet speciem et corrumpet
debet ad summum generis Et istud
voluit auicenna in 2 quod illa
medicina debet ad summum generari
Et de medicinis impressionis variis
et subtilibus quod corrumperet
et virtutum rei debet deriuata
qualitas Medicine tamen visposit parit
ad summum generi ita tamen quod non
perdat virtutes Et voluit auicenna
in 2 pulpa colloquintide ad
summum e conteredam ne sua
visposite adhesius excoriet in
testina   Finitur hic